

Vergaderjaar 2015–2016

34 089

Regels met betrekking tot de productie en de distributie van elektriciteit en drinkwater op Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Wet elektriciteit en drinkwater BES)

C

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 3 februari 2016

Met belangstelling hebben mijn ambtgenote van Infrastructuur en Milieu en ik kennis genomen van de vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van D66 en de ChristenUnie over het wetsvoorstel elektriciteit en drinkwater BES.

Wij danken deze leden voor hun inbreng. Graag ga ik mede namens mijn ambtgenote van Infrastructuur en Milieu hieronder in op de gestelde vragen en opmerkingen.

Vragen en opmerkingen over consultatie en draagvlak

De leden van de ChristenUnie-fractie vroegen of het lokale gezag de probleemanalyse en de oplossingsrichting in het wetsvoorstel deelt en of het zich gehoord voelt, mede wat betreft de wijze van communiceren over het wetsvoorstel met betrokkenen op de eilanden. Ook werd geïnformeerd naar de mate van consensus onder de betrokkenen. Het besluit om het onderhavige wetsvoorstel op te stellen is in overleg met de bestuurscolleges genomen. Op Bonaire speelde het conflict tussen Water en Energiebedrijf (WEB) Bonaire en de producent Ecopower (later overgenomen door Contour Global Bonaire). Het bestuurscollege van Bonaire ervoer dat de problematiek de draagkracht van het eiland te boven ging en verzocht om een sterkere rol van de rijksoverheid. Op Sint Eustatius en Saba zijn de water- en elektriciteitsbedrijven per 1 januari 2014 verzelfstandigd uit het geïntegreerde bedrijf GEBE waarvan de hoofdvestiging op Sint Maarten is gevestigd. Dit betekende dat de zeer kleine bedrijven op Sint Eustatius en Saba op eigen kracht de verantwoordelijkheid voor de voorzieningen zouden moeten dragen. Bij deze last ligt een sterkere rol en hulp van de rijksoverheid voor de hand. Voor wat betreft het onderdeel van het economische toezicht in het wetsvoorstel, meent het lokale gezag op deze eilanden dat het niet nodig is maar er is wel begrip voor dat de rijksoverheid bij de aanzienlijke subsidies – naast de structurele subsidies op basis van het wetsvoorstel zijn er grote eenmalige investeringssubsidies – economisch toezicht op de ontvangende bedrijven wenst. Men begrijpt dat de lasten die met het wetsvoorstel gepaard gaan, zoals tariefregulering, bij een verantwoorde inrichting van de voorziening

horen. Juist met het oog op deze gevoeligheden zijn het wetsvoorstel en onderliggende regelgeving intensief geconsulteerd bij het lokale gezag en andere betrokkenen. Deze consultatie heeft een aantal relevante aanpassingen in de voorstellen opgeleverd. In het rapport «Vijf jaar Caribisch Nederland: De werking van wetgeving» dat onderdeel is van de rapportage van de Commissie evaluatie staatkundige structuur Caribisch Nederland wordt over de voorbereiding van voorliggend wetsvoorstel geoordeeld dat het een positieve uitzondering is op de Europees Nederlandse wet- en regelgeving die veelal zonder aanpassing aan de Caribische omstandigheden wordt ingevoerd (Bijlage bij Kamerstukken I, 2014/15, 34 300, nr. B). Er is consensus over de voordelen van het uiteindelijke wetsvoorstel onder betrokkenen, hoewel de elektriciteitsproducent op Bonaire, Contour Global Bonaire, nog bedenkingen heeft bij enkele aspecten.

Vragen en opmerkingen over producenten en distributeurs

De leden van de D66-fractie vroegen naar aanleiding van de positie van Contour Global Bonaire, de eigenaar van de centrale elektriciteitsproductie op Bonaire, of het opleggen van de taak tot betrouwbare productie van goede kwaliteit en het voorzien in voldoende capaciteit om te voorzien in de vraag, een breuk vormt met de huidige situatie waarin de Minister van Economische Zaken (hierna: de Minister) de verantwoordelijkheid voor de voorzienings- en leveringszekerheid draagt en of deze taakoplegging past bij deze particuliere onderneming. Een elektriciteitsbedrijf voorziet in een primaire levensbehoefte. Een particuliere onderneming die in deze voorziening een rol wenst, dient deze rol op een maatschappelijke verantwoorde wijze in te vullen. Tegenover de monopoliemacht van de bedrijven op wie de burgers op de eilanden geheel zijn aangewezen, past het dat de maatschappij er op kan rekenen dat de productie betrouwbaar en voldoende is. Dit geldt voor zowel een particuliere onderneming als een overheidsbedrijf dat onmisbaar is omdat het voorziet in een primaire levensbehoefte. Contour Global Bonaire heeft de elektriciteitsproductie op Bonaire verworven inclusief een langjarig contract tot 2024 waaronder de eilandelijke distributeur, WEB, verplicht is genoeg elektriciteit voor het gehele eiland af te nemen. Bij een dergelijke positie van een producent past de taak deze elektriciteit betrouwbaar en voldoende te produceren. De verantwoordelijkheid voor de voorziening blijft bij de Minister berusten. Het wetsvoorstel regelt dat bedrijven zich op basis van een ministeriële vergunning committeren aan de feitelijke productie. Als er geen particuliere bedrijven gevonden worden die voldoen aan de voorwaarden voor de vergunning (en die derhalve de bijbehorende taken kunnen verrichten), is het aan de Minister een oplossing te vinden, zoals het inzetten van een overheidsbedrijf. Een particulier bedrijf kan immers niet gedwongen worden investeringen te doen. Als daarentegen een partij de maatschappelijk belangrijke rol op zich wenst te nemen noodzakelijke investeringen in de productie te doen, dan leidt dit er op een klein eiland toe dat geen andere partij deze productiecapaciteit bouwt. Hierom dient er tijdig duidelijkheid te komen welke partij tot investering bereid is, inclusief de taken die dit met zich brengt.

De leden van de D66-fractie vroegen naar de zorgen van Contour Global Bonaire dat de nieuwe aansprakelijkheden en risico's particuliere investeerders kunnen afschrikken waardoor de nodige capaciteitsuitbreidingen of uit zullen blijven of door de Staat bekostigd moeten worden. Een bedrijf met een sleutelpositie in de elektriciteitsvoorziening dient zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid op het eiland te dragen. Deze maatschappelijke verantwoordelijkheid is in het wetsvoorstel geconcretiseerd als de zorg voor een betrouwbare productie van goede kwaliteit en

het voorzien in voldoende capaciteit om te voldoen aan de vraag naar elektriciteit. Derhalve verwacht ik niet dat deze eisen investeerders afschrikken. Als er echter geen particuliere investeerder bereid is aan de vergunningsvoorwaarden te voldoen, ligt het voor de hand dat de distributeur, die een overheidsbedrijf is, ook producent wordt. Op Bonaire betekent dit dat de distributeur van elektriciteit, WEB, een aanzienlijke rol in de productie zou verwerven. WEB heeft te kennen gegeven de tariefregulering (van haar distributiediensten en ook van haar op dit moment bescheiden productie) van zowel drinkwater als elektriciteit door de Autoriteit Consument en Markt een verbetering te vinden ten opzichte van de huidige situatie. Het wetsvoorstel geeft investeerders naast verplichtingen ook bescherming en zekerheid. Zo is een hoog oplopend conflict zoals destijds tussen WEB en Ecopower (de eigenaar van de elektriciteitsproductie voordat Contour Global deze overnam) over de tarieven dankzij de beoogde tariefregulering niet goed denkbaar onder het wetsvoorstel. Een enigszins vergelijkbare tariefregulering geldt er in Europees Nederland voor de netbeheerders die gedetailleerde wettelijke, eveneens monopolistische taken dienen uit te voeren. Het kredietwaardigheidsniveau van deze bedrijven en daarmee het gemak om externe financiering aan te trekken is hoger dan van de energiebedrijven die in de vrije markt actief zijn. Elektriciteitsproducenten in vrije concurrentie in Europees Nederland zijn niet verzekerd van hun afzet. Dit leidt onder andere tot onderbenutting en zelfs uitbedrijfname van gascentrales. Contour Global Bonaire loopt dit risico niet of minder want het heeft een tot 2024 lopend contract waarmee zij verzekerd is van de afzet van haar elektriciteit en de uitbating van de infrastructuur waarin zij investeert. Tegenover de aansprakelijkheden en regulering staat dus dat de eilandsituatie voor investeerders juist tot een beperking van het risico leidt.

De leden van de ChristenUnie-fractie vroegen om een overzicht van de bij de productie en distributie in de elektriciteits- en drinkwatervoorziening betrokken bedrijven in Caribisch Nederland en hun eigendomskenmerken.

Op Sint Eustatius is de situatie het eenvoudigst. Het bedrijf Statia Utility Company N.V. (hierna: Stuco) is zowel producent als distributeur van zowel elektriciteit als drinkwater. Naast distributie per netwerk, distribueert dit bedrijf ook drinkwater per tankauto. De enige aandeelhouder van dit bedrijf is het openbaar lichaam Sint Eustatius.

Op Saba is Saba Electric Company N.V. zowel producent als distributeur van elektriciteit. De enige aandeelhouder van dit bedrijf is het openbaar lichaam Saba.

De drinkwaterproductie op Saba is in handen van twee private ondernemingen, namelijk H.E.S. N.V. en AquaSab N.V. De distributie van drinkwater heeft plaats per tankauto omdat er geen netwerk ligt. Deze distributie is de verantwoordelijkheid van het openbaar lichaam Saba. Op Bonaire is WEB zowel producent als distributeur van drinkwater. De enige aandeelhouder van dit bedrijf is het openbaar lichaam Bonaire. WEB is distributeur van elektriciteit en is producent van elektriciteit met een klein vermogen: enkele noodaggregaten en een als proef ontwikkelde zonneweide. Veruit de grootste producent van elektriciteit is Contour Global Bonaire, die in 2013 de productie heeft overgenomen van het failliete Ecopower (onderdeel van het failliete Econcern). Concluderend zijn de drinkwaterproductie en -distributie in één hand op Bonaire en Sint Eustatius, en zijn de elektriciteitsproductie en -distributie in één hand op Saba en Sint Eustatius. De constructie in het wetsvoorstel waarbij producent en distributeur verschillende bedrijven kunnen zijn, is slechts nodig voor de situatie bij elektriciteit op Bonaire waarbij de productie geprivatiseerd is en de kleinschalige drinkwaterproductie op Saba.

Daarnaast vroegen deze leden hoe deze bedrijven worden beoordeeld vanuit het perspectief van kwaliteit en governance mede in relatie tot het feit dat er gezien het schaalniveau sprake zal zijn van monopolistische activiteiten. De monopolistische positie van de bedrijven is reden om in het wetsvoorstel zowel eisen aan de kwaliteit van de voorziening die zij levert, als eisen aan de kwaliteit van bestuur en governance te stellen. De distributeurs, die in publieke handen moeten zijn, hebben de taak een plan op te stellen hoe de komende vijf jaar voorzieningen op een acceptabel niveau geleverd zullen worden. Producenten en distributeurs (dit betreft vaak geïntegreerde bedrijven) dienen aan kwaliteitseisen te voldoen waar de Inspectie Leefomgeving en Transport op toeziet. De bedrijven hebben ervaring met de productie en de distributie van drinkwater en het omgaan met calamiteiten. In 2015 hebben de bedrijven laten zien dat zij met de organisatie van complexe gebeurtenissen als legionella op Bonaire, uitzonderlijke lange droogte op Saba en Sint Eustatius kunnen omgaan. Door goede communicatie tussen Caribisch en Europees Nederland, in combinatie met het tijdig vragen van ondersteuning door ervaren partijen wisten de bedrijven de calamiteiten te trotseren en op te lossen. Voor wat betreft de governance hebben de eilandbesturen in de huidige situatie te veel verschillende rollen. De eilandbesturen zijn aandeelhouder, houden toezicht, verlenen vergunningen en stellen de tarieven vast, naast de algemeen bestuurlijke rol. Deze rollen zijn soms moeilijk te verenigen en in het wetsvoorstel worden daarom de rollen gescheiden: (1) het lokaal bestuur blijft aandeelhouder/eigenaar van de distributeur of de geïntegreerde bedrijven; (2) de directie van de bedrijven is verantwoordelijk voor de dagelijkse praktijk; (3) toezicht vindt plaats door de Raad van Commissarissen, wier benoeming of ontslag instemming van de Minister behoeft; (4) de Minister stelt het energie- of drinkwaterbeleid op in overleg met betrokken partijen; (5) de Minister verleent vergunningen aan producenten en aanwijzingen aan distributeurs; (6) de Autoriteit Consument en Markt keurt tarieven goed op basis van efficiënte kosten en houdt toezicht op financiële en marktaspecten en beschermt consumenten; (7) de Inspectie Leefomgeving en Transport houdt toezicht op kwaliteit, leveringszekerheid en technische aspecten.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vroegen met welke frequentie de noodvoorraad voor drinkwater wordt gecontroleerd en met welke frequentie dit wordt gedaan. De nooddrinkwatervoorziening is belangrijk in verband met de leveringszekerheid van drinkwater. Stuco op Sint Eustatius en WEB op Bonaire hebben een noodvoorraad drinkwater. De noodvoorraad wordt meerdere keren per jaar handmatig gecontroleerd. Op Saba wordt momenteel in het kader van het Drinkwaterprogramma van de Minister van Infrastructuur en Milieu een noodvoorraad gebouwd. De noodvoorraad zal dan meerdere keren per jaar handmatig door de distributeur worden gecontroleerd.

Vragen en opmerkingen over tariefregulering

De leden van de D66-fractie verzochten uiteen te zetten waarom er voor zware «price-cap»-regulering is gekozen en niet voor een «cost-plus»-regulering. De producenten in Caribisch Nederland hebben geen wettelijk monopolie maar in de praktijk is productie door elke producent nodig om te voorkomen dat huishoudens verstoken raken van een primaire levensbehoefte. Dit is effectief een monopolie en de marktmacht van de producenten is dus sterk. In de tariefregulering op basis van het wetsvoorstel mogen de efficiënte kosten inclusief een redelijk rendement in het tarief verrekend worden. Het verschil met cost-plus-regulering is dat kosten niet zonder meer in de tarieven verwerkt mogen worden. Bij cost-plus-regulering zou er geen aansporing zijn om onnodig hoge kosten te voorkomen, omdat de distributeur en uiteindelijk de eindafnemers er

toch voor betalen. De andere zijde van de elektriciteitsmarkt is dat vele gezinnen die in armoede leven en een aanzienlijk deel van hun budget aan elektriciteit uitgeven. De tariefregulering in het wetsvoorstel beoogt een evenwicht tussen het beperken van de kosten voor de eindgebruikers waaronder huishoudens, terwijl een producent die efficiënt inkoop een redelijk rendement behaalt. De tariefregulering in het wetsvoorstel is er ook om producenten tegen tariefconflicten te beschermen. De voorgestelde tariefregulering en andere uitgangspunten van het wetsvoorstel zijn overigens aangekondigd in het NSOB-rapport dat op 17 december 2012 aan de Tweede Kamer is gestuurd (Kamerstukken II 2012–2013, 31 568, nr. 125). In maart 2013 heeft Contour Global besloten de productiecapaciteit voor elektriciteit op Bonaire te kopen. Voorts is naar aanleiding van vragen van Contour Global Bonaire over het redelijk rendement in de memorie van toelichting toegevoegd dat het redelijk rendement niet gebaseerd is op Europees Nederlandse rendementen in de energiesector, maar het redelijk rendement vergeleken moet worden met vergelijkbare investeringsmogelijkheden in het Caribisch gebied. Ook andere aanpassingen van het wetsvoorstel zijn na overleg met Contour Global Bonaire doorgevoerd, zo is afgestapt van de eis de kapitaalkosten als vast bedrag in rekening te brengen maar versleuteling in de eenheidsprijs van elektriciteit toe te staan, en is maandelijkse indexatie van de productieprijs op basis van de olieprijs mogelijk.

De leden van de fractie van D66 vroegen naar de zorgen die leven bij Contour Global Bonaire omtrent verwachte moeizame financiering van additionele elektriciteitsproductiecapaciteit door particuliere ondernemingen. Kortheidshalve wordt verwezen naar het antwoord op de vraag van de fractie van D66 in de paragraaf over producenten en distributeurs naar de zorgen van Contour Global Bonaire dat de nieuwe aansprakelijkheden en risico's particuliere investeerders kunnen afschrikken.

De leden van de fractie van de ChristenUnie informeerden naar het consumptief verbruik van elektriciteit en drinkwater op de eilanden. Er wordt 4.500, 3.500 en 4.400 kWh per jaar verbruikt door een gemiddeld huishouden op respectievelijk Bonaire, Saba en Sint Eustatius. De tarieven bedragen 34,9; 35,0 en 37,0 USDollarcent per kWh. De resulterende rekening bedraagt hierdoor 1.570, 1.225 en 1.620 USDollar per jaar. De daling van de olieprijs maakt het waarschijnlijk dat de tarieven zullen dalen.

Op Bonaire gebruikt een gemiddeld huishouden 126 kubieke meter water per jaar en betaalt hiervoor 422 USDollar. Het gemiddelde tarief is 3,35 USDollar per kubieke meter. Op Saba en Sint Eustatius voorzien de meeste huishoudens zich van water, met eigen cisternen waarin hemelwater wordt opgevangen. Slechts in een droge periode koopt men water bij. Dit kost per kubieke meter 29 USDollar op Saba en 11,20 USDollar op Sint Eustatius. Het is onbekend hoeveel kubieke meter een gemiddeld huishouden jaarlijks koopt.

De leden van de ChristenUnie informeerden of de toerismesector een eigen accijns kent. De toerismesector kent geen accijns die afwijkt van de algemeen geldende accijnzen. Artikel 53 van de Wet financiën openbare lichamen Bonaire Sint Eustatius en Saba biedt de mogelijkheid aan de openbare lichamen toeristenbelasting te innen voor het verblijf binnen het grondgebied van het openbaar lichaam door niet-ingezetenen.

De leden van de fractie van de ChristenUnie informeerden er voorts naar of er een apart tariefstelsel is voor grootverbruikers, zoals hotels. Slechts voor water op Bonaire zijn de tarieven deels gebruiksafhankelijk, er gelden aparte tarieven voor grootverbruikers. Het wetsvoorstel schrijft voor dat tarieven op kosten gebaseerd moeten zijn. Slechts als de productie- en

distributiekosten verschillen naar afnemergrootte, zullen deze verschillen na de inwerkingtreding van de wet blijven bestaan.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vroegen welk verwacht effect er is voor de financiële situatie van de eilandbewoners naast het verwachte stabiliserend effect op de financiële situatie van producenten en distributeurs. Voorts vroegen zij of deze effecten worden gemonitord, waaronder de effecten bij de minst draagkrachtige bewoners. In het wetsvoorstel wordt de Autoriteit Consument en Markt belast met de tariefregulering. Dit betekent dat de tarieven niet meer door de distributeur zelf en hun aandeelhouder worden bepaald. De tarieven dienen op efficiënte kosten te worden gebaseerd inclusief een redelijk rendement. Hierdoor is het niet mogelijk dat er tarieffluctuaties om andere redenen kunnen zijn. De tarieven worden stabiel. Hiernaast kunnen er geen overwinsten of inefficiënte kosten in de tarieven worden verwerkt. Mocht dit nu het geval zijn, dan worden tarieven lager. Het wetsvoorstel voorziet verder in de mogelijkheid van een subsidie op de kosten van het netwerk. Deze zal ingezet worden zodat de netwerkcomponent in het tarief, het capaciteitstarief, niet hoger ligt dan het Europees Nederlandse niveau. De toenemende efficiëntie van de bedrijven en de door subsidie gedekte kosten leiden ertoe dat de totaal in rekening te brengen kosten bij eindafnemers dalen ten opzichte van een situatie zonder de maatregelen in het wetsvoorstel inclusief de subsidies. Het Centraal Bureau voor de Statistiek heeft zijn monitoring van de financiële situatie van huishoudens recent uitgebreid. Hierdoor ontstaat een duidelijker beeld, mede in het verloop van de tijd.

Vragen en opmerkingen over duurzame decentrale elektriciteitsvoorziening en decentrale drinkwatervoorziening

De leden van de ChristenUnie-fractie verzochten om een nadere duiding wat een «redelijk rendement» is dat in de tarieven verwerkt kan worden. Een rendement is redelijk als het enerzijds laag genoeg is om de uiteindelijke kosten voor de eindgebruiker te beperken en anderzijds hoog genoeg is om investering aantrekkelijk genoeg te maken, waarbij een vergelijking voor de hand ligt met risico en het verwacht rendement van vergelijkbare projecten in de energie- en drinkwatersector in het Caribisch gebied. De toetsing of een rendement redelijk is, is op basis van het wetsvoorstel een taak van de Autoriteit Consument en Markt.

Hiernaast verzochten de leden van de ChristenUnie-fractie om een nadere duiding van de aanloopverliezen en de subsidiëring van de verduurzaming van de elektriciteitsvoorziening. Tot 1 januari 2014 waren de elektriciteitsbedrijven op Sint Eustatius en op Saba relatief kleine onderdelen van het Gemeenschappelijk Elektriciteitsbedrijf van de Bovenwindse Eilanden NV (GEBE). In de nieuwe staatkundige indeling wilde Sint Maarten deze onderdelen afstoten, onder andere omdat er door de *single tariff structure* een structurele kruissubsidiëring van Sint Maarten aan Saba en Sint Eustatius plaatshad. Na het wegvallen van deze kruissubsidiëring waren de verzelfstandigde bedrijven op Saba en Sint Eustatius verlieslatend. Om dit structureel te verhelpen worden de eilanden geholpen met de ontwikkeling van duurzame elektriciteitsproductie. Hiermee kunnen de tarieven op of zelfs onder het niveau van de *single tariff structure* blijven terwijl het bedrijf geen verlies maakt. In de eerste twee jaren worden de onvermijdelijke aanloopverliezen die er zijn voordat de duurzame productie operationeel is, deels door mij gedekt.

De leden van de ChristenUnie-fractie vroegen wat het ambitieniveau voor de verduurzaming van elektriciteit op de eilanden is en of de lat laag ligt zowel qua omvang als qua tijdpad. Het wetsvoorstel maakt het mogelijk

dat men zonnepanelen op het eigen dak legt. Dat is nu als bedrijfsvoorwaarde van de distributeurs op alle drie eilanden verboden. Voorts ondersteun ik de verduurzaming op Saba en Sint Eustatius. De eerste zonneweide op Sint Eustatius is binnen enkele maanden operationeel. Hierdoor gaat het aandeel duurzaam op het eiland van 0% naar circa 22%. Er zijn plannen voor de tweede fase van nog eens 22% wat naar verwachting wederom een zonneweide zal worden. Ook op Saba worden zonneweiden gepland die in ongeveer 40% van de elektriciteitsproductie zullen voorzien. Een aanzienlijke verduurzaming heeft plaats vanaf februari 2016 doordat een nieuwe centrale met zuinigere generatoren het dieselverbruik naar verwachting 25 à 30% terug zal brengen. Op Bonaire bestaat ongeveer 35% van de elektriciteitsproductie uit benutting van windenergie. WEB heeft bij wijze van proef een zonneweide gebouwd die sinds januari 2015 operationeel is. Samenvattend kan gesteld worden dat de eilanden binnen een decennium van nul % naar gemiddeld 50% duurzame elektriciteit gaan. Bij het ambitieniveau dient in ogenschouw genomen te worden dat de eilanden van Caribisch Nederland klein zijn, waardoor de realistische opties beperkt zijn. Zo mogen de verduurzamingsopties geen schaalnadeel kennen, en de complexiteit mag niet de draagkracht van de eilanden te boven gaan. Ook moet er back-up zijn als er geen duurzame productie is. Ten slotte is de bewaking van de netstabiliteit op de kleine eilandelijke netwerken zeer complex. De Tweede Kamer heeft een motie aangenomen bij de behandeling van het wetsvoorstel die mij vraagt om een plan voor de betaalbaarheid en verduurzaming van de elektriciteit. Hierin zullen verschillende opties worden uitgewerkt. Dit plan zal voor de zomer van 2016 aan de Tweede Kamer worden gestuurd.

De leden van de ChristenUnie-fractie vroegen of de bevindingen van het onderzoek naar de effecten van decentrale opwekking van elektriciteit kunnen worden gedeeld. Deze onderzoeken zijn op verzoek van de openbare lichamen van Sint Eustatius en Saba en hun elektriciteitsbedrijven uitgevoerd. Men vreesde dat decentrale opwekking de verkopen van de bedrijven dermate zouden uithollen dat de tarieven van de resterende verkopen ondragelijk zouden stijgen. De vaste kosten moeten immers over minder verkochte energie omgeslagen worden. Deze studies bevatten zo veel vertrouwelijke gegevens van de bedrijven dat deze niet openbaar gemaakt kunnen worden. Deze studies bieden overigens nadere onderbouwing voor het uitgangspunt in het wetsvoorstel dat de terugleververgoeding laag vastgesteld zal worden. Hiermee wordt voorkomen dat er decentraal zonnepanelen worden gelegd met het oogmerk een feitelijke producent te worden. Wel blijkt het aantrekkelijk zonnepanelen te plaatsen om te voorzien in de eigen behoefte.

Tot slot vroegen de leden van de ChristenUnie-fractie naar cijfermatig inzicht in de omvang van decentrale opwekking van elektriciteit in Caribisch Nederland. Op alle drie eilanden is het nu als bedrijfsvoorwaarde voor de klanten van de distributeurs verboden zonnepanelen op het eigen dak te leggen. Het wetsvoorstel beoogt deze onwenselijke praktijk te beëindigen. Op Bonaire zijn er desondanks afnemers die zonnepanelen hebben gelegd tegen hun contractuele verbod in, veelal opzettelijk buiten het zicht vanaf de straat. WEB is voornemens door middel van luchtfoto's deze te inventariseren. Hierdoor zal er op Bonaire inzicht komen in de omvang van de decentrale opwekking, die vanaf de inwerkingtreding toegestaan zal worden mits er een meter wordt geplaatst die levering en teruglevering apart kan registreren.

Vragen en opmerkingen over uitvoering en handhaving

De leden van de ChristenUnie-fractie vroegen naar de vergunningverleningsprocedure, wat de lijn is als er divergerende opvattingen tussen de

Minister en het bestuurscollege zijn, en of er in dat geval een conflictregeling is. Met het wetsvoorstel wordt beoogd duidelijkheid te bieden in de verdeling van de rollen bij vergunningverlening. Op grond van artikel 2.2 van het onderhavige wetsvoorstel beslist de Minister van Economische Zaken over het al dan niet verlenen van een vergunning voor elektriciteit en de Minister van Infrastructuur en Milieu voor drinkwater. In de voorbereiding van een besluit over een vergunningaanvraag vindt overleg plaats met de bestuurscolleges van de eilanden. De Minister van Economische Zaken of van Infrastructuur en Milieu weegt de verschillende belangen bij het nemen van een besluit. Er is dan ook niet voorzien in een conflictregeling. Er is per openbaar lichaam één bedrijf dat op dit moment voor de productie van elektriciteit of drinkwater zorgt. Dit bedrijf heeft op basis van de geldende wetgeving een concessie. Het wetsvoorstel voorziet in overgangsrecht waardoor deze concessie maximaal twee jaar fungeert als tijdelijke vergunning. Het is derhalve, mede gezien de beperkte omvang van de eilanden, vrijwel ondenkbaar dat er andere bedrijven op basis van het wetsvoorstel voor een vergunning in aanmerking zullen komen. Een conflict over de vergunningverlening is dan ook moeilijk voorstelbaar.

De leden van de ChristenUnie-fractie vroegen of de benodigde inspecteurs gestationeerd worden in Caribisch Nederland of opereren vanuit Europees Nederland. De werkzaamheden van de Inspectie Leefomgeving en Transport betreffen het eerstelijns technisch toezicht. Voorheen had de Inspectie Leefomgeving en Transport tweedelijns technisch toezicht. Voor een goede uitvoering van het toezicht stelt de Inspectie Leefomgeving en Transport in samenwerking met de Autoriteit Consument en Markt en de bestuurscolleges een handhavingsplan op. In het handhavingsplan wordt beschreven hoe het toezicht wordt vormgegeven, wie daarbij betrokken zijn en hoe de naleving plaatsvindt. Voor het eerstelijns toezicht worden geen inspecteurs van de Inspectie Leefomgeving en Transport in Caribisch Nederland gestationeerd. Twee toezichtsmedewerkers van Autoriteit Consument en Markt zullen tijdelijk in Caribisch Nederland worden gestationeerd waarbij zij samenwerken met collega's op het hoofdkantoor van de Autoriteit Consument en Markt in Den Haag. Het toezicht zal geëvalueerd worden en op basis hiervan wordt de inrichting van het toezicht op de langere termijn bepaald.

Hieraan gerelateerd vroegen de leden van de ChristenUnie naar een beoordeling van het sanctieregime indien de productiebedrijven niet aan de vereisten voldoen in een monopolistische markt en of de monopolieposities de governance en de handhaving bemoeilijken. Er is geen druk van mededingende bedrijven die productiebedrijven prikkelen om aan vereisten te voldoen. Hierom worden kwaliteitseisen en vereisten aan de governance in en krachtens het wetsvoorstel vastgelegd. De handhaving en het sanctieregime zijn, mede gezien vanuit het beginsel van legislatieve terughoudendheid, in voldoende detail en met voldoende bevoegdheden in het wetsvoorstel uitgewerkt om bedrijven die niet of nauwelijks door marktkrachten gedisciplineerd worden, tot naleving van de vereisten aan te sporen.

Vragen en opmerkingen tot slot

De leden van de D66-fractie vroegen of het wetsvoorstel voorziet in overgangsrecht. In het voorgestelde artikel 7.4 wordt geregeld hoe omgegaan wordt met producenten en distributeurs die nog geen vergunning of aanwijzing op grond van de wet hebben op het moment van inwerkingtreding. Ander overgangsrecht is niet nodig gebleken. Voor wat betreft de inwerkingtreding van de tariefregulering van de Autoriteit Consument en Markt kan het afhankelijk van de verdere behandeling

wenselijk blijken een aantal artikelen op een later tijdstip in werking te laten treden dan de overige artikelen van het wetsvoorstel. Met betrokken partijen is uitvoerig overlegd tijdens de totstandkomingsfase van dit wetsvoorstel en hieruit is voorts niet gebleken dat een overgangsregime anders dan in het voorgaande beschreven nodig is.

De leden van de ChristenUnie-fractie informeerden of er aanleiding is om, gezien het belang van een betrouwbare, betaalbare en kwalitatief hoogstaande elektriciteits- en drinkwatervoorziening voor de bewoners van Caribisch Nederland, een apart voorlichtingstraject over de reikwijdte en effecten van dit wetsvoorstel te initiëren. Het wetsvoorstel ziet primair op governance, inrichting, toezicht, tariefregulering en taken van en subsidie voor de zes elektriciteits- en drinkwaterbedrijven. Hoewel de wetgeving specifiek is toegesneden op de situatie in Caribisch Nederland, zullen de kleine bedrijven op de twee Bovenwindse Eilanden bijgestaan moeten worden bij de implementatie van de wet. Verder wordt er gewerkt aan informatievoorziening voor de afnemers in Caribisch Nederland. Afnemers worden daarmee onder meer geïnformeerd over consumentenbescherming en het einde aan het verbod op het plaatsen van eigen zonnepanelen op het dak en de bijbehorende terugleververgoeding.

De leden van de ChristenUnie-fractie informeerden tot slot of de wet wordt geëvalueerd en indien dit het geval is, binnen welke termijn dit zal gebeuren en welke vragen bij de evaluatie leidend zullen zijn. De netwerksubsidies op basis van het wetsvoorstel zullen twee jaar na inwerkingtreding worden geëvalueerd, inclusief de voorgenomen afbouw van deze subsidies. Hierbij staan de ontwikkeling van de netwerkcomponent in het eindgebruikerstarief en de ontwikkeling van het totale eindgebruikerstarief centraal. Op de Bovenwindse Eilanden is dan ook het effect van de investeringen in duurzame productie kwantificeerbaar en is er enkele jaren ervaring met de situatie sinds 2014 waarin de bedrijven verzelfstandigd zijn. De regering blijft de effecten van het wetsvoorstel bezien.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp